

Haftanın Makalesi

TARIM PİYASALARINA BAKIŞ NASIL OLMALIDIR ? (2)

Değerli dostlar,

Bir önceki sayımızda; tarım piyasalarının iktisadi dinamiklerini analiz ederek tarımda sürdürülebilirliğin nasıl olması gerektiğini sıralamıştık. Esasında yapmaya çalıştığımız şey temel dinamikler çerçevesinde tarım sektörünün anayasasını ortaya koyabilmektir.

Zira, iktisadi dinamikleri farklı olan veya kendine has özellikleri bulunan bir sektöre diğer sektörler gibi muamele yapmak, sektörü korumak değil tam tersine zarar vermektir. Örneğin, üretim süreci uzun olduğu için hasıla ve nakit döngüsü de uzun süreli olan, bütün gayretlere rağmen gelir garantisi bulunmayan, bazı yıllar ürünün hasat edilemediği veya hayvanların çeşitli sebeplerle satılamadığı bir sektörün kredilendirmesinde hasat dönemini esas alarak yıllık muamele yapmak, sektörü korumaktan ziyade beraberinde yeni talepleri, ertelemeleri, borç aflarını gündeme getiren sorunlar yumağına dönüştürmektir.

Tarım sektörünün kredi vade süresi bizdeki gibi 12-13 aylık değil, gelişmiş ülkelerdeki gibi 13 yıllık olmalıdır. Çünkü bu faaliyet ilk fidanını toprağa dikilişinden ilk ürün hasadına ve sektördeki gelir istikrarına orta vadeli bakılmasını gerektirmektedir.

Diğer yandan arz ve talep dengesizliği yaşanan bir sektörde arzın ötelenmesi için mutlaka üretici altyapısının kurulmuş olması gerekmektedir. Hasatla birlikte satış baskısı yaşayacak olan üreticilerin arzı ötelemesi ve ürünleri bekletmesi için avans, kredi, depolama, örgütlü üretici yapıları ile pazarlama ağı sağlıklı işliyor olmalıdır. Diğer durumda üreticilerin emeğinin karşılığını alması zorlaşacağı gibi, hasat sonrası arz ve talep istikrarına bağlı fiyat artışlarından üretici değil aracının kazançlı çıkması kaçınılmazdır. Yine bu altyapının kurulmadığı durumlarda devletin müdahalesi için baskılar artacak, müdahale yöntemine bağlı olarak piyasa dinamikleri de önemli ölçüde olumsuz etkilenebilecektir.

Sektörün iktisadi yapısının zorunlu kıldığı ve verilen cevaba göre bütün yapıyı değiştirecek çok önemli bir karar da şudur:

Tarım ve hayvancılığı kim yapmalıdır? Nakit döngüsü uzun, riskler barındıran, sermaye ve finans gerektiren, bilgi ve teknolojinin en yoğun kullanıldığı sektörlerden biri olan tarım ve hayvancılığı halen kırsalda, köylerde yaşayan, ölçekleri küçük ve bir şekilde tarımın içinde bulunan insanlar mı yapmalı yoksa eğitilmiş, şehirli, sermayesi olan profesyonel kitleler mi tarım ve hayvancılık sektörüne girmeli?

Bu soru ve cevabı o kadar önemli ki, bazen ne demek istediğimizi de anlatmakta zorlanıyoruz. Eğer cevabımız profesyoneller, sermayedarlar şeklinde ise ve bütün destek, teşvik mekanizmamız bu yapıyı öne çıkararak, tarım ve hayvancılığı büyük şirketlerin, holdinglerin faaliyet alanı olarak büyütmeyi öngörüyorsak tarım ve hayvancılığın temel dinamiklerine bağlı anayasasını farklı yazıyoruz demektir.

Bu yöntemle; Birleşmiş Milletlerin 2014 yılını, ‘aile çiftçiliği yılı’ ilan ederken kullandığı temel slogan olan “bazı tecrübeler okullarda öğretilemez” ilkesinin aksine eğitilmiş, profesyonellerin bu faaliyetleri çok daha başarılı yapacağına inanıyoruz demektir.

Oysa, dünyadaki gerçekler ve yaşananlar böyle olmadığı gibi tarımın iktisadı da bunu gerektirmemektedir. Gelişmiş bütün ülkelerde tarım ve hayvancılık aile işletme faaliyetidir. Bir kırsal organizasyonudur. Hayvancılık her yerde bir yaşam tarzıdır, bir canlı yönetimdir.

Burada Avustralya, Amerika, Rusya gibi geniş ve tek parça büyük tarımsal arazileri olan ülkelerin arazilerinin bölünüp kırsala dağıtılmasını veya şirketlerin aile işletmesine dönüştürülmesini kastetmiyoruz, büyük arazileri neden şirketler yönetiyor diye sorgulamıyoruz. Kaldı ki; en fazla aile işletme modelleri bu ülkelerde uygulanmaktadır.

Burada kastımız şudur; örneğin hayvancılık; ot, çayır ve meradan koparılarak hazır veya fabrika yemleri ile sürdürülebilecek bir iktisadi faaliyet değildir. İşletme giderinin yaklaşık %65’i beslemeden oluşmaktadır. Çünkü yaşam tarzı olan bir faaliyeti şehirlerin etrafındaki herhangi bir sanayi tesisi gibi dizayn ediyoruz, işletme maliyetinin 2/3’ünü oluşturan hammaddeden kopuk, nakit çıkışı yoğun bir sektöre dönüştürüyoruz demektir.

Bu durumda tarım ve hayvancılığın anayasasına bakış açımıza göre, destek ve teşviklerimiz sermaye öncelikli şekilleneceğinden kırsalda bu faaliyetler gerileyecektir. Yaşam tarzı olarak sürdürülemez olacaktır. Köyler terkedilecek, mera ve çayır alanları boş kalacaktır. Kaba yem üretimi, kendi hayvanını beslemek için değil sanayiye dönüşen hayvancılık işletmelerini beslemek için üretileceğinden, bu yöntemle kaba yem üretimi istenen ölçüde artmayacak, ekonomik değer ifade etmeyecektir. Çünkü, kaba olan şeyi taşımak maliyetlidir, iktisadı yerinde tüketmeyi gerektirir.

Devam edecek...

Türkiye Piyasalarının Genel Görünümü

ÜRETİM

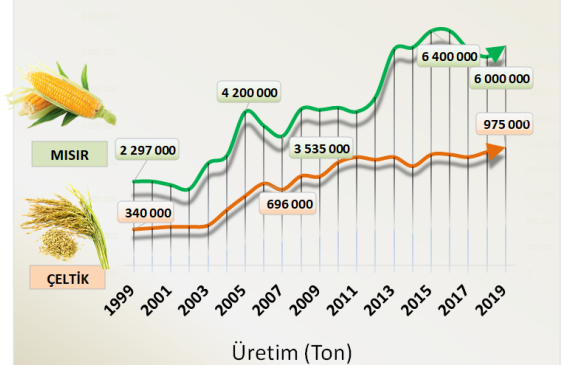
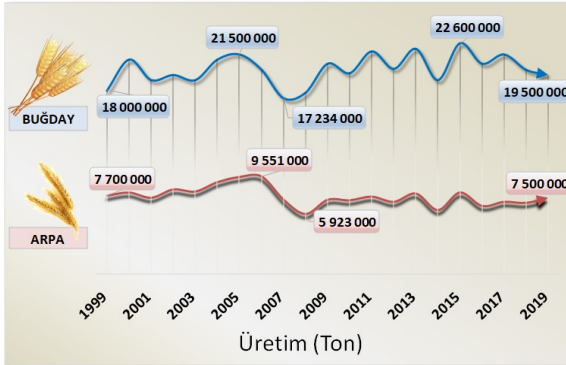
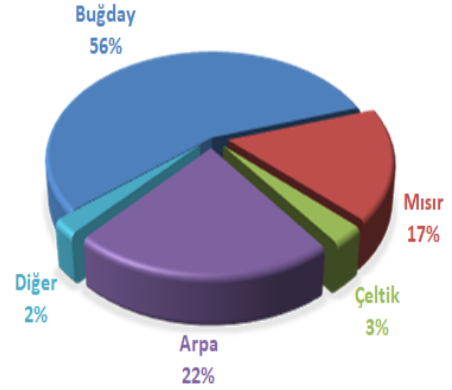

Buğday üretiminde düşüş, diğer hububat ürünlerinde artış bekleniyor

Türkiye'nin yaklaşık 35 milyon ton olan hububat üretiminin %56'sını buğday oluşturmaktadır.

Son 20 yılda, Türkiye buğday ve arpa üretiminin dalgalı bir seyir izlediği, buğday üretiminin ortalama 20 milyon ton, arpa üretiminin ise 7,7 milyon ton olduğu görülmektedir. Ancak mısır üretimi bu süreçte %160, çeltik üretimi ise %187 artmıştır.

HUBUBAT ÜRETİMİNİN DAĞILIMI

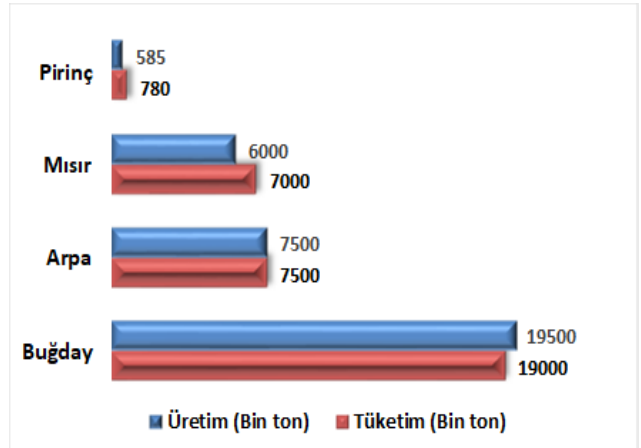
Üretim (bin ton)	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20*	USDA** 2019/20
Buğday	20.600	21.500	20.000	19.500	17.750
Arpa	6.700	7.100	7.000	7.500	8.500
Mısır	6.400	5.900	5.700	6.000	5.500
Çeltik	920	900	940	975	896
Soya	165	140	140	160	100
Ayçiçeği	1.671	1.964	1.949	2.137	1.550
Kaynak:TÜİK	* TÜİK tahminidir **USDA (ABD Tarım Bakanlığı) tahminidir				

TÜKETİM

- Buğday 19 milyon ton,
- Arpa 7-7,5 milyon ton,
- Mısır 6,5—7 milyon ton
- Pirinç 780 bin ton civarındadır.

Kişi başı buğday tüketimi: 180-190 kg arasında değişmektedir.

TARIM ÜRÜNLERİ PİYASA ANALİZ BÜLTENİ

7 Ağustos 2019

Sayı: 3

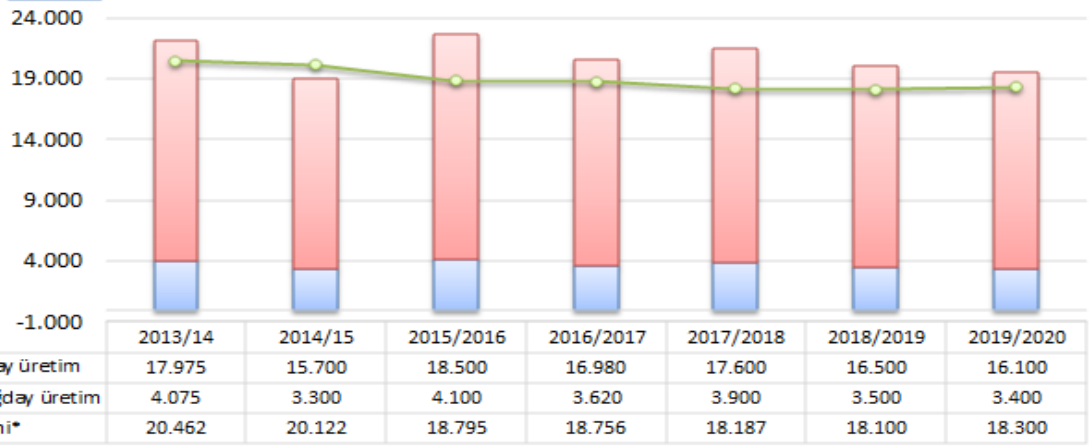

İK TARIMÜSSÜ

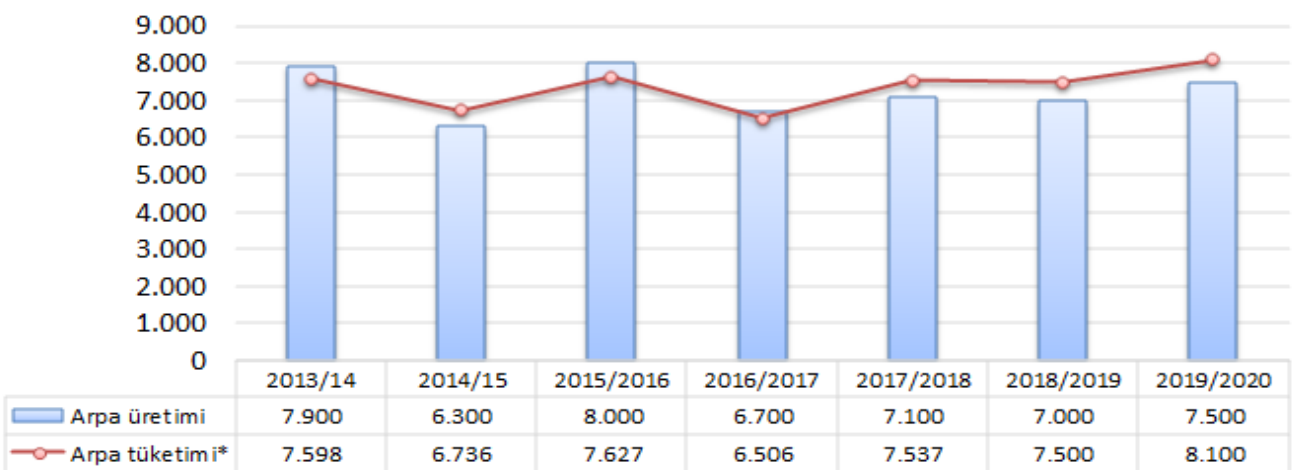
ULUSLARARASI DANIŞMANLIK

Hububat Üretim Tüketimi

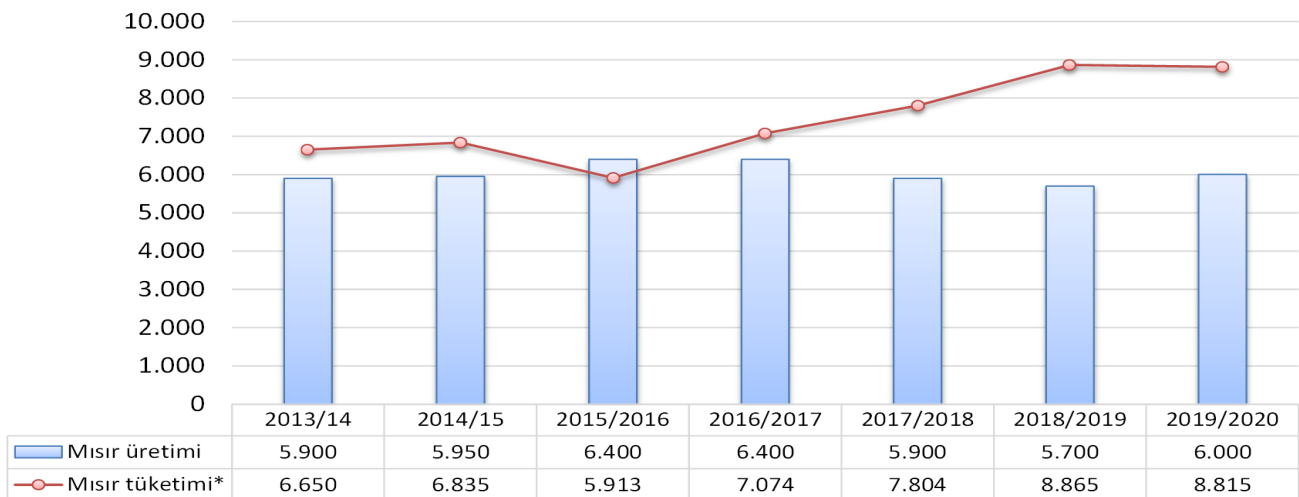
BİNTON Buğday

BİNTON Arpa

BİNTON Mısır

Kaynak: TÜİK, *2018/19 ve 2019/20 tüketim rakamları USDA tahmini

TARIM ÜRÜNLERİ PİYASA ANALİZ BÜLTENİ

7 Ağustos 2019

Sayı: 3

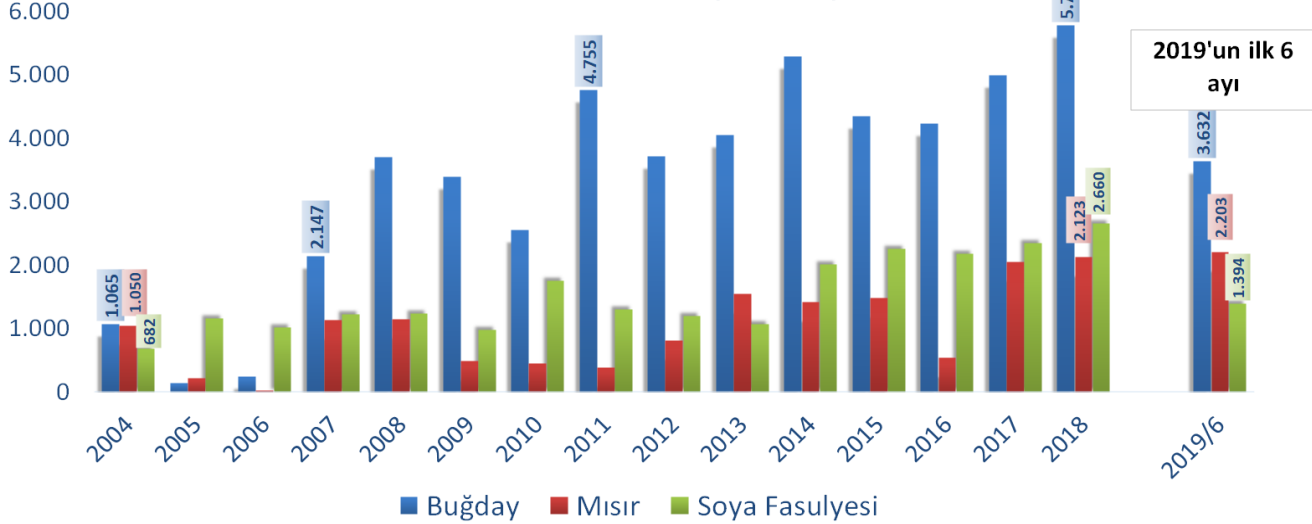

İK TARIMÜSSÜ

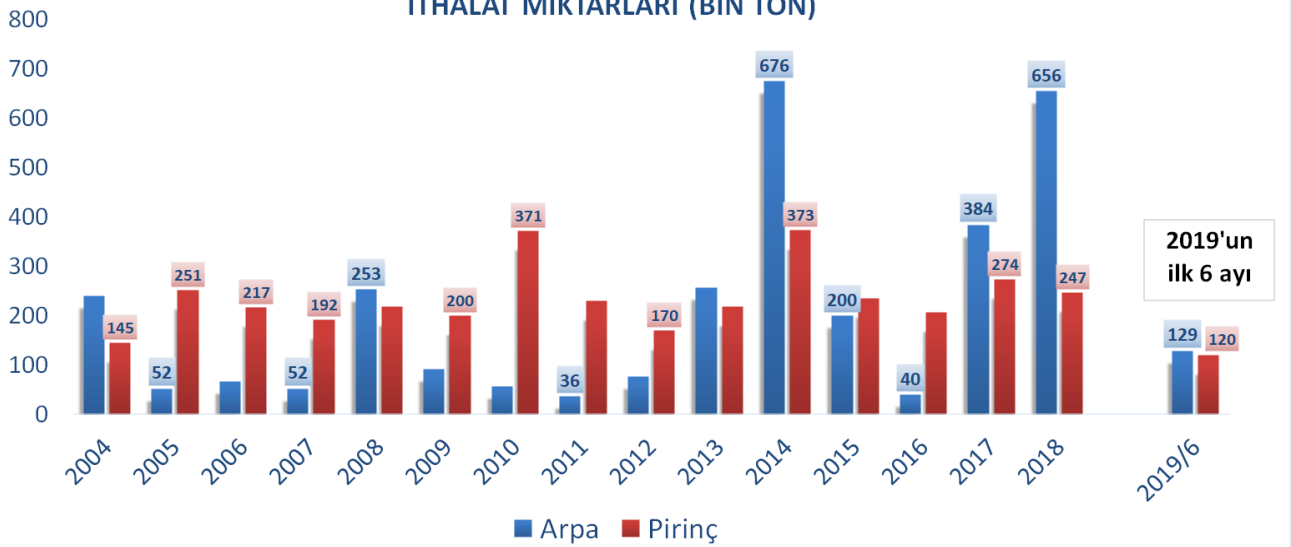
ULUSLARARASI DANIŞMANLIK

Türkiye Hububat İthalatı

İTHALAT MİKTARLARI (BİN TON)

İTHALAT MİKTARLARI (BİN TON)

Son 15 yılda, buğday, mısır ve soya ithalatı istikrarlı bir artış trendi göstermektedir. Buğday ve mısırdaki ithalat artışı, mamul ihracatındaki artışla doğru orantılıdır. Soya ithalatındaki artış ise yem sektörünün artan hammadde ihtiyacına bağlıdır. Hayvancılık sektöründe karma yem tüketimine bağlı besi işletmelerindeki artış, arpa talebini dolayısıyla ithalat miktarını etkilemektedir.

Pirinçte ise ithalat rakamları inişli çıkışlı seyretse de ortalama 240-245 bin ton civarındadır.

Diğer Hammadde İthalatı (Bin ton)

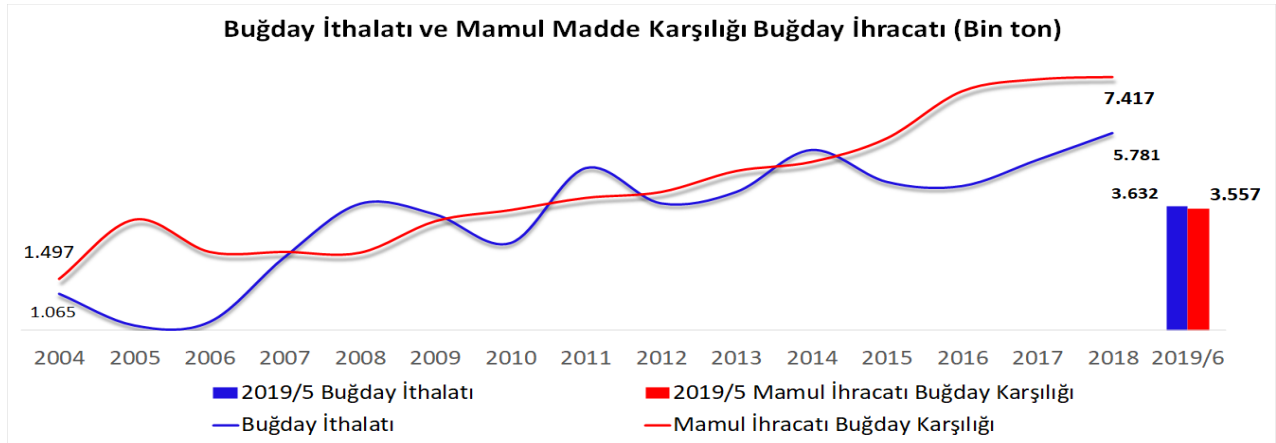
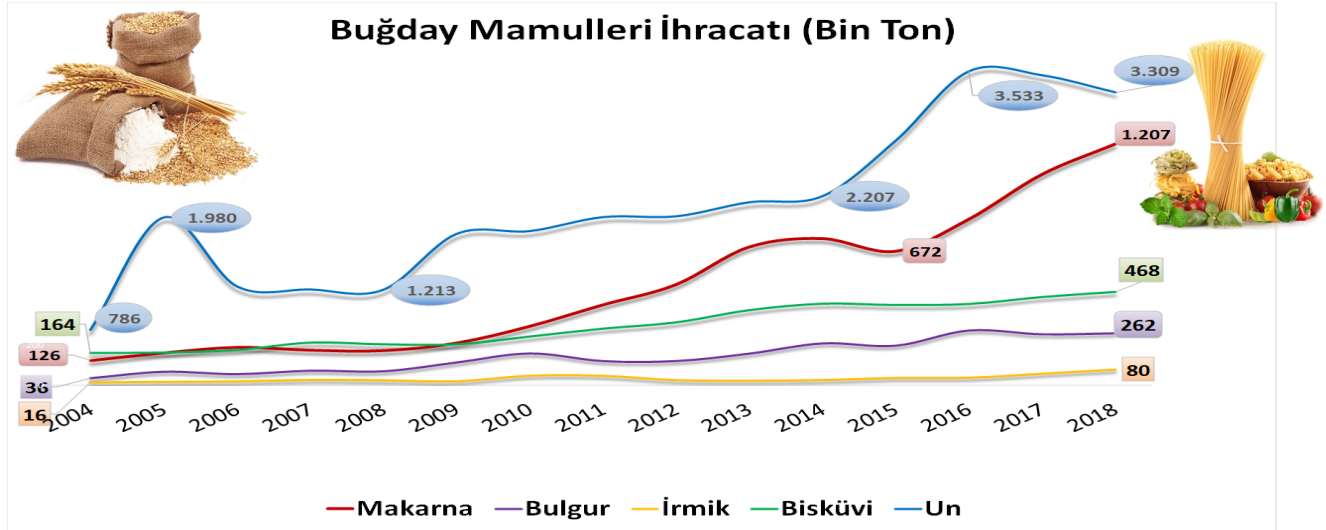
	2014	2015	2016	2017	2018	2019/6
Kepek	1.081	1.291	1.516	1.997	1.629	869
Soya Küspesi	616	417	664	759	526	394
Ayçiçeği Küspesi	773	800	782	965	834	642

Hububat İthalatında Gümrük Vergisi Oranları

Buğday	Arpa	Mısır	Çeltik	Pirinç
% 45	% 35	% 25	% 34	% 45

Mamul Madde Sektörünün Genel Görünümü

Hububatta mevcut gümrük vergileri ile ithalat yapmanın maliyeti oldukça yüksektir. Ancak ülkemizde uygulanan Dahilde İşleme Rejimi, hububat mamulleri ihraç eden ihracatçılara faaliyet gösterdikleri sektördeki ihracat kapasitesi kadar Ticaret Bakanlığı'ndan alacakları Dahilde İşleme İzin Belgesi kapsamında sıfır gümrükle ürün getirme hakkı tanımaktadır. Ülkemiz buğday ve mısır ithalatının neredeyse tamamına yakını bu sistem üzerinden işlemekte olup halihazırda 1,5 milyon ton kadar açık belge bulunduğu bilinmektedir.

Bu kapsamda örnek vermek gerekirse ülkemiz 2018 yılı buğday ithalatı 5,8 milyon ton olmasına karşılık, buğday mamullerinin hammadde karşılıkları toplamı 7,4 milyon ton olarak hesaplanmaktadır. Yani Türkiye aslında buğdayda net ihracatçı konumundadır. Yapılan ticaret sayesinde 2018 yılında ülke ekonomisine 1,4 milyar \$ gelir sağlanmıştır.

Hububat Sektöründe Faaliyet Yürüten İşletmeler

Sektörler	Fabrika Sayısı	Yıllık Kapasite		Kapasite Kullanım Oranı (%)
		Kurulu Kapasite (ton/yıl)	Fiili Kapasite (ton/yıl)	
Un	659	37.870.416	19.606.901	52
Yem	436	34.894.521	20.383.363	58
Makarna	30	3.028.820	2.494.538	82
Bulgur	113	2.042.617	1.230.766	60
Bisküvi	30	1.809.689	1.144.318	63
İrmik	27	1.943.625	1.722.043	59
Çeltik	131	4.053.065	1.599.020	39
Nişasta	11	2.181.000	1.847.929	85

Kaynak: TMO Hububat Sektör Raporu 2018

Hasat Değerlendirme

1.1-Hububat Hasat Durumu

Ülkemiz genelinde hububat hasadı bitmek üzeredir. Sadece İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi'nin yüksek kesimleriyle Doğu Anadolu Bölgesi'nde devam etmektedir. Toplamda %95 seviyesinde hasat bitmiştir diyebiliriz.

1.2-Rekolte Tahmini

Önceki bültenlerimizde; ülke genelinde Marmara Bölgesi hariç (özellikle Trakya), rekolte düşüklük, kalitede sorunlar olacağını hatırlatmıştık. Hasat şekillendikçe bu öngörülerin gerçekleştiği daha net görülmekte. Özellikle Çukurova, G.Doğu Anadolu, İç Anadolu'nun güney kısımları ve Doğu Anadolu'da ciddi rekolte kayıpları ve kalite sıkıntısı yaşandı. Trakya bölgesinde ise geçen yılın ortalama %35 üzerinde rekolte artışı gerçekleşti.

Burada bir konuya açıklık getirmeliyiz. Bazı basın yayın organlarında yerel sivil toplum kuruluş temsilcisi veya tüccarlar tarafından yapılan açıklamalarda, ülke genelinde %40-50 buğday, arpa rekolte kayıpları yaşanacağı belirtilmiştir. Bu yaklaşımlar asla doğru değildir. Zira bir bölgedeki kayıplara bakarak ülke genelini değerlendiremeyiz. Çünkü Türkiye hububat ekiliş coğrafyası, iklimi, bölgesel dağılımı açısından dünyada sadece birkaç ülkede bulunan çok önemli bir özellik taşımaktadır. Dünyada çok az ülkede olduğu gibi ülkemizde hasat yaklaşık 2,5-3 ay sürer. Bu, farklı coğrafya, iklim, arazi şartlarının sonucudur ve çoğu zaman avantajdır. Bir bölgede kuraklık yaşanırken diğer bölgede yüksek verim alınabilir.

Türkiye bir Avustralya, Kanada, ABD veya Avrupa değildir. Örneğin Avustralya'da yaşanan bir kuraklık ülke geneli rekolteyi %50 etkiler. Çünkü üretim aynı iklim ve coğrafi şartlarda, aynı yükseklik havzasındadır. Oysa Türkiye'de çok az istisna hariç hiçbir zaman iklim şartlarına bağlı rekolte kaybı bu oranlarda görülmez. Ülkemizde deniz seviyesinde buğday üretildiği gibi 2500 metre yüksekliklerde de buğday üretimi gerçekleşmektedir. Nitekim bu yıl Trakya bölgesindeki rekolte artışının, ülkemiz ekmeklik buğday üretimindeki bölgesel payı göz önüne alındığında toplam buğday rekoltesini % 6 civarında olumlu etkilemesi söz konusudur.

Bu çerçevede değerlendirdiğimizde; rekolte kayıplarının söylenenler kadar olmamakla birlikte TÜİK ilk tahmini ve uzun yıllar ortalamalarının altında gerçekleşeceği öngörülmektedir. Trakya bölgesi hariç diğer bölgelerde kalite ve verimde sıkıntılar vardır.

1.3-Bölgesel Değerlendirmeler

Bölgesel olarak değerlendirdiğimizde; Akdeniz, G.Doğu Anadolu, İç Anadolu, Ege ve Karadeniz Bölgesinde rekoltenin geçen yıldan az, kalitenin düşük, süne zararlısı, pas hastalığı, cılız dane gibi kayıpların yerel düzeyde etkili olduğu görülmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesinde ise hasat devam etmekte olup geçen yılın 1/3'ü bir rekolte ancak gerçekleştirebilecektir. Erzurum ve yakın illerdeki saha araştırmalarımızda ciddi verim kayıpları yaşandığını gözlemledik.

Marmara Bölgesi bu yıl verim ve kalitenin en iyi olduğu bölgedir.

Trakya'da buğday üretimi ağırlıklı olarak Anadolu Kırmızı Sert 1. Grup kalitesinde gerçekleşti. Diğer gruplarda da enerji ve direnç değerleri yüksek çıktı. İç Anadolu Bölgesinden Trakya buğdayına yoğun talep oldu. Ancak nakliye bedeli sektör için engel oluşturdu. Zira tarladan borsaya veya depolama alanına 35 TL/ton fiyatlarla buğday taşındı. Konya gibi illere ise ton başına 110-120 TL fiyatlar istendi. Buna rağmen kamyon bulmakta zorlanıldı. Çünkü kamyoncular kısa mesafede iş yapmayı tercih etti. Son günlerde ise firmaların taleplerinde azalma yaşandı. Hem birkaç aylık ihtiyaç alınmış oldu, hem de finans olarak yaşanan zorlanma sektörde etkisini gösterdi. Ürünler ağırlıklı olarak depolara kondu.

Fiyatlar bölgede; 1.grup için 1.400-1.500 TL/ton, 2.grup için 1.300-1.375 TL/ton seviyesinde işlem gördü.

Karadeniz bölgesinde (özellikle Çorum-Amasya havzasında) buğday kalitesinin düşük gerçekleştiği, ağırlıklı 3.grup buğday hasat edildiği görülmekte, fiyatlar ise ortalama 1.300-1.350 TL/ton arasında işlem gördü. Arpa fiyatları 1.060-1.150 TL/ton arasında gerçekleşti.

Son günlerdeki yağışlar Karadeniz bölgesini olumsuz etkiliyor. Hem hasadı geciktiriyor hem kaliteyi bozuyor. Özellikle Çankırı ve Kastamonu hattında dolu vb. etkisi görülmekte.

G.Doğu Anadolu'da hasadın ilk günlerinde bölgedeki verim kayıplarının yüksek olması ve diğer bölgelerde de olumsuz rekolte olacağı beklentisi ile fiyatlar yükseldi. Özellikle makarnalık buğday fiyatları 2000 TL/ton seviyelerine buldu. Ekmeklik buğdaylar ortalama 1.600 TL/ton, makarnalık buğdaylar ise 1.750 TL/ton civarında işlem gördü. Sanayici yanında tüccarlar da stok yaptı. Ancak diğer bölgelerdeki olumlu beklenti ve TMO'nun ithalat dahil fiyat istikrarı için gerekeni yapacağı mesajı, fiyatları 150-200 TL/ton aşağılara çekti.

Hasat Değerlendirme

1.4- Makarnalık Buğday İhtiyacı, Irak Hükümeti'nin Makarna İthalatına Uyguladığı Vergi

Ülkemiz son 10 yılda ortalama 3,6 milyon ton makarnalık buğday üretmekte olup iç piyasa ihtiyacı için 1,8-2,0 milyon ton makarnalık buğday kullanılmaktadır. Yılda 1,2 milyon ton makarna ihracatının karşılığı kullanılan makarnalık buğday ise 2 milyon ton civarındadır. Son 5 yıllık makarnalık buğday ithalatımız ortalama 550 bin tondur. Bu durumda ülkemiz makarna ihracatı karşılığı kullanılan buğdayın çok önemli bir kısmını iç piyasadan kullanmaktadır. Bu hasat sezonunda özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde rekoltede yaşanan kayıp ve iç bölgelerde makarnalık buğday üretim havzalarındaki beklentilerin düşük çıkması, önümüzdeki günlerde makarna ihracatında Dahilde İşleme Sisteminin yeniden değerlendirilmesini kaçınılmaz kılacaktır. Çünkü ihracata bağlı olarak iç piyasadaki makarnalık buğdaya artan talep makarna fiyatlarındaki artışı da gündeme getirecektir.

Ülkemizin Irak Devleti ne makarna ihracatı yıllık 80 bin tondur. Bu toplam ihracatın yaklaşık % 7'sine denk gelmektedir. Irak hükümeti tarafından 19 Haziran 2019 tarihinde yayınlanan karar ile sofralık tuz, şehriye ve makarna çeşitlerinde ithalatın yasaklandığı, yasağın Temmuz 2019 sonunda yürürlüğe gireceği ve 1 yıl yürürlükte kalacağı açıklanmıştır.

Türkiye'nin toplam makarna ihracatı içerisinde Irak pazarının payı % 7'nin altında iken un ihracatında yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır. Önümüzdeki günlerde un piyasasına dönük Irak Hükümeti'nin karar alıp almayacağı hususu yakından takip edilmelidir.

Makarna sektörü bu yıl 400 bin ton ithal bağlantısı yapmıştır. Sektörde 500 bin tonluk ithal belgesi mevcuttur.

1.5-Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü Alımları (TMO)

TMO bu hasat döneminde çiftçilerden yaklaşık 1 milyon ton ürün satın aldı. Alınan ürünlerin 130 bin ton kadarı arpa, kalanı ise ekmeklik buğday. Makarnalık buğday yok denecek kadar az. TMO, uzun yıllar ortalamasının en az alımlarından birini yapmış olacak. Bu yılki toplam buğday alımı geçen yılki satın alınanın yarısı kadardır ve buğdayın yaklaşık %50'si (530 bin ton) Trakya Bölgesi'nde satın alınmıştır.

1.6-TMO Bugünlerde Mısır İçin Müdahale Alım Fiyatı Açıklayacak

Geçen yıl 5,7 milyon ton olan Mısır üretiminin bu yıl %5 artarak 6 milyon ton olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Hasat Ağustos ayının ortalarında başlayacaktır. Halen piyasa fiyatları 1.200 TL/ton civarındadır.

Ülkemiz 2017-18 hasat döneminde 2.719 bin ton mısır ithal ederken, 2018-19 ithalatı Haziran ayı sonu itibarı ile 2,3 milyon ton olarak gerçekleşti. 2019 yılında TMO yaklaşık 600 bin ton mısır ithalatı yaptı, en son ihalede 185 \$/ton ile mısır satın aldı.

Müdahale fiyatının bugünlerde açıklanması beklenmektedir. Fiyatın ne olacağı tartışmasına girmeden sadece Tarım ve Orman Bakanımızın müdahale fiyatlarına ilişkin yaptığı açıklamayı hatırlatmak isteriz: "müdahale fiyatları, dünya fiyatlarından aşağı olmayacak". Bu durumda vergisiz mısır ithal maliyeti yaklaşık 1.150-1.200 TL/tondur (200-210 \$/ton).

1.7-Arpa Fiyatları Kurban Bayramı'na Bağlı Talebin de Etkisiyle Yükseliş Eğiliminde

Ülkemiz üretiminin geçen yıla göre %7 artış ile 7,5 milyon ton olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Hasadın sonuna yaklaştığımız bugünlerde yem sanayi ve besiciler yoğun arpa satın almıştır. Tüccar faaliyetinde de artış görülmektedir. Üreticilerin TMO Genel Müdürlüğü'ne arpa satışı çok sınırlı kalmıştır. İmkani olan üreticiler de bekletmeyi tercih etmektedir. Genel beklenti Eylül ayı sonrasında piyasalarda hareketlilik yaşanacağı yönündedir.

Ülkemizdeki arpa üretiminin yaklaşık %50'sini (3.5 milyon ton) yem sanayi, %35'ini üreticinin kendisi yemlik olarak kullanmaktadır. Malt sanayinde 250 bin ton civarı arpa tüketilmektedir, ayrıca tohumluk olarak da 550-600 bin ton arpa kullanılmaktadır. Yem sanayi ve özellikle besicilikte arpa tüketimi rasyodaki ikame ürünlerin fiyatlarına göre artmakta veya azalmaktadır.

Hasat Değerlendirme

1.8-Eşdeğer Eşya Sisteminde Yapılan Değişiklik

1.8.1-Dahilde İşleme Rejimi

Dahilde işleme rejimi serbest dolaşımda olmayan eşyanın Türkiye gümrük bölgesi içerisinde işleme faaliyetine tabii tutulmak üzere geçici ithal edilmesi ve elde edilen ürünün yeniden ihraç edilmesi esasına dayanan bir gümrük rejimidir.

1.8.2-Eşdeğer Eşya

Eşdeğer eşya işlem görmüş ürünlerin imali için ithal eşyasının yerine kullanılan, gümrük tarife istatistik pozisyonu, ticari kalite ve teknik özellikleri itibarıyla aynı nitelik taşıyan serbest dolaşımda bulunan eşyadır.

Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan son genelge ile firmaların dahilde işleme izin belgesi kapmasında ithal ettiği buğdayı ihraç ettiği mamul bünyesinde kullanma zorunluluğu kaldırılmış oldu. Dahilde işleme kapmasında önce ithalat şartı devam ediyor ancak ithal edilen hammaddeyi ihraç etme zorunluluğu bulunmamakta, iç piyasada satılmasına müsaade edilmektedir. Uygulama ile mamul ihracatının da içerden alınan buğdayla yapılmasına imkan verilmiş olmaktadır.

1.9- Piyasa Beklentileri

Bu yıl buğdayda miktar ve kalite olarak ithal ihtiyacı olacağı aşıkardır. Özellikle makarnalık buğdayda minimum 1 milyon ton civarı ithalat gerçekleşmesi beklenmektedir. Sektör birkaç aylık ihtiyacını aldığı için buğday ve arpa piyasalarında Ağustos ve Eylül aylarının sakin geçmesi öngörülmektedir. Önümüzdeki günlerde muhtemel fiyat hareketleri için TMO'nun ithalat bağlantıları gündeme gelecektir. Yurtdışı fiyatların ortalama iç piyasa fiyatlarına göre 35-40 \$/ton daha ucuz olması, iç piyasa fiyatlarını kontrolde kolaylık sağlayacaktır. Sektörün elindeki 1,5 milyon ton civarındaki belge de yurtiçi açığı gidermede önemli rol oynayacaktır.

Ekim itibarı ile piyasanın ürünler bazında fiyat hareketinin önlenmesi için atılacak adımların takibi gerekmektedir. Piyasaya verilecek mesajlar ve TMO'nun ithalatı ve/veya vergi düzenlemeleri gibi araçlardan hangisinin etkin kullanılacağına bağlı olarak fiyatlar şekillenecektir.

Sektörde özellikle makarnacıların ekmeklik buğdaya talebi tartışılmaktadır. Makarnalık buğday üretimindeki düşüş ve özellikle Afrika ülkelerine makarna ihracatında rasyoda ekmeklik buğday kullanılması sektörün ekmeklik buğday talebini artırmıştır. Hatta bir kısım sanayicinin un fabrikası kiralayarak ürettikleri ekmeklik buğday ununu yoğun şekilde makarna için kullandığı gözlenmektedir.

Bu hasat sezonunda; TMO alımlarının uzun yıllar ortalamasının çok altında kalması ve devreden stokunun azlığı, sektörün sadece birkaç aylık ihtiyacını alabilmesi, özellikle hayvancılık sektöründeki karma yeme bağlı hammadde talebi, makarna sanayicilerinin artan ihracatı ve bu ihracatın iç piyasa ekmeklik buğday fiyatlarını da etkilemesi gözönüne alındığında ithalat taleplerinin daha erken gündeme gelebileceği düşünülmektedir.

TARIM ÜRÜNLERİ PİYASA ANALİZ BÜLTENİ

7 Ağustos 2019

Sayı: 3

İK TARIMÜSSÜ

ULUSLARARASI DANIŞMANLIK

Hububat Piyasa Fiyatları

İTHAL ÜRÜN FİYATLARI

Türkiye Teslim İthal Ürün Fiyatları (\$/ton)

Ekmeklik Buğday				Durum Buğday
11,5 Protein	12,5 Protein	13,5 Protein	Baltık	Kanada
194-198	200-205	206-208	210-215	280-290
Mısır		Arpa	Kepek	Navlun
193 (Rusya), 213 (Romanya)		175-180	165	Azak-Türkiye 25\$

Buğday fiyatları bu hafta 3-4 dolar artış gösterdi. Rusya'daki çiftçiler ürünlerini bekletmeyi tercih ettiği için ihracatçıları sevkiyatları yerine getirmede zorlanıyor. Bu durum Ukrayna fiyatlarına da yansıyor. Ukrayna buğdayı bu yıl hem kaliteli hem de 11,5 protein buğday arzı Rusya'dan daha fazla. 3. kalite Ukrayna buğdayı 201 \$/tondan 205 \$/tona yükseldi.

Kepek fiyatlarında ise talepteki azalmaya bağlı olarak hızlı bir düşüş görüldü. Türkiye teslim 185 \$/ton fiyata kadar çıkan kepek, şu an 165 \$/ton seviyesinde seyretnmekte.

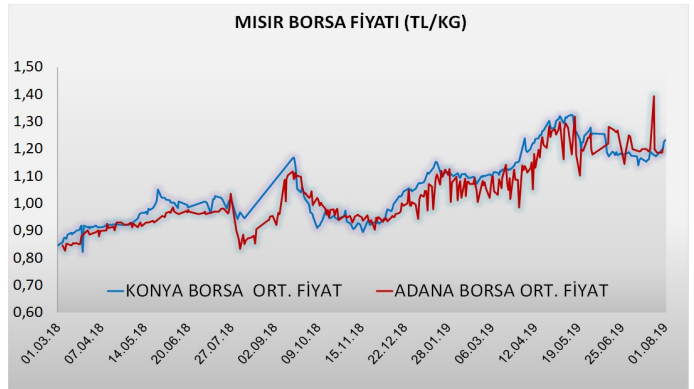
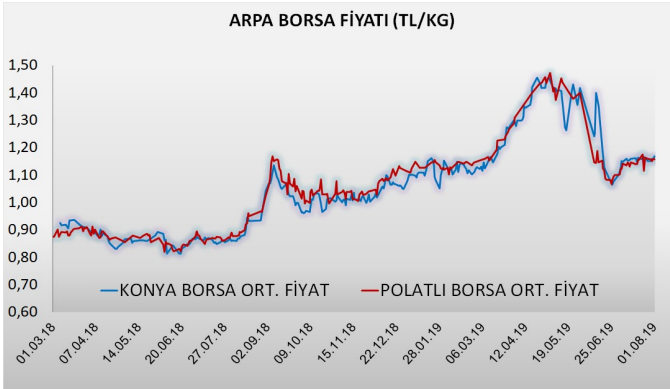
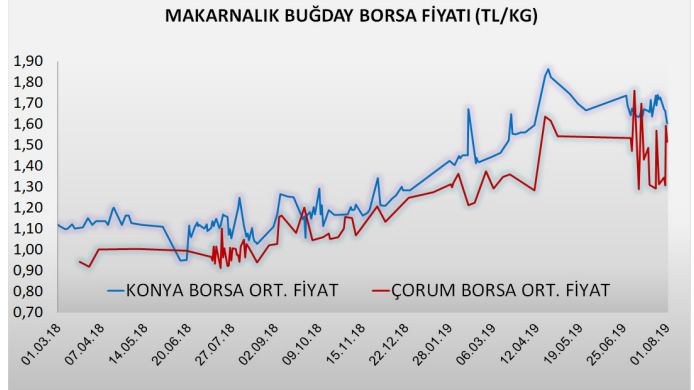
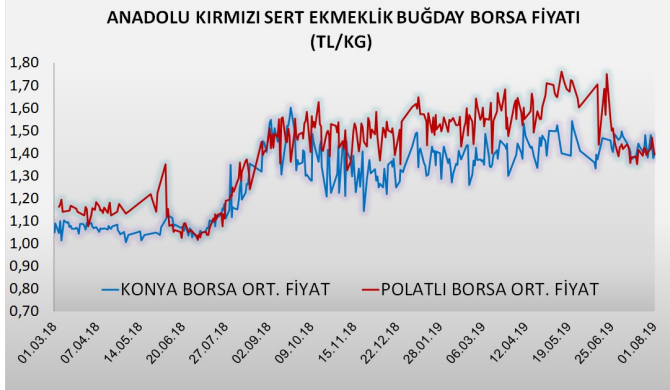
İÇ PİYASA FİYATLARI

İç Piyasa Hububat Fiyatları (TL/ton)

AKS Buğday	Makarnalık	Arpa	Mısır	Çeltik(Osmancık)	Pirinç(Osmancık)
1.250-1.550	1.650-1.850	1.150-1.250	1.150-1.230	3.500-4.000	5.200-6.500

BORSA FİYATLARI

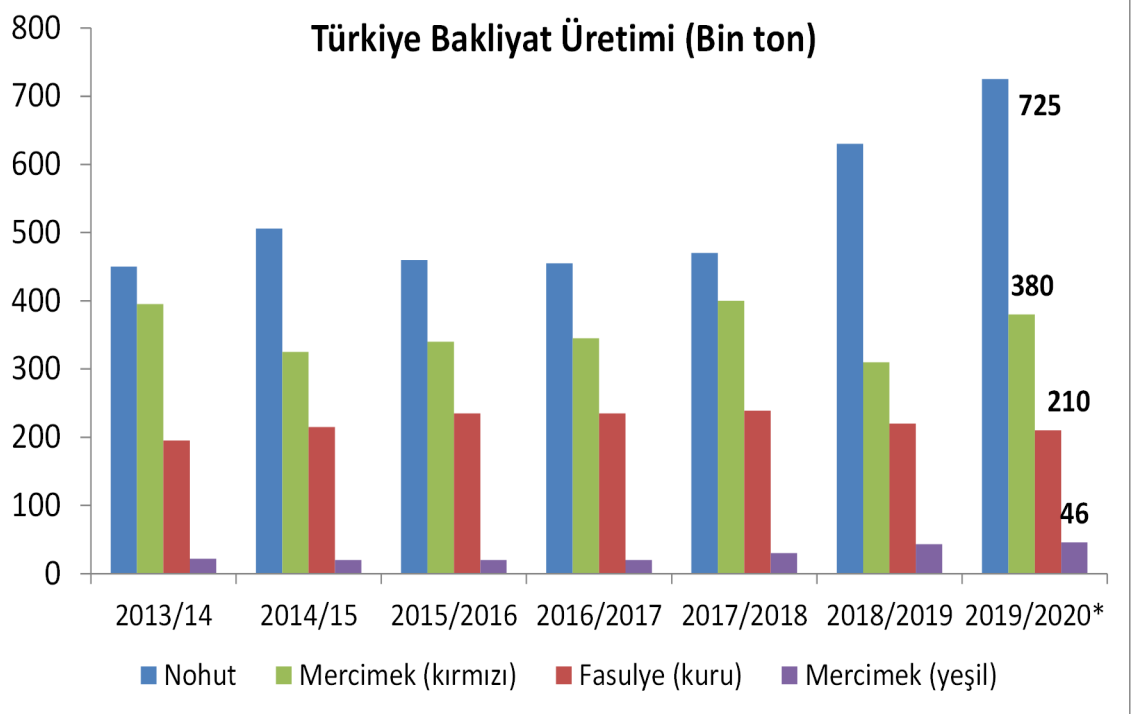
Konya'da 2 bin ton 1.grup **ekmeklik buğday** 1.540 TL/tondan, 8.700 ton 2. grup ürün 1.466 TL/tondan, 10 bin ton 3. grup ürün 1.400 TL/tondan; Polatlı'da 1.340 TL/ton 1. grup ürün 1.490 TL/tondan, 6.730 ton 2. grup ürün 1.435 TL/tondan, 7.700 ton 3. grup ürün 1.380 TL/ton fiyattan,

Konya'da yaklaşık 3.900 ton **makarnalık buğday** 1.667 TL/tondan, Konya'da 16 bin ton **arpa** ortalama 1.143 TL/tondan, Polatlı'da 4.200 ton arpa 1.137 TL/tondan, Adana'da 13.300 ton **mısır** ortalama 1.200 TL/tondan işlem gördü.

Bakliyat Piyasası

ÜRETİM TÜKETİM

Ülkemiz bakliyat tüketimi son 5 yıllık TÜİK tahmini ortalamasına göre nohutta 400-450 bin ton, yeşil mercimekte 45 bin ton, kırmızı mercimekte 350-400 bin ton ve kuru fasulyede 250-270 bin ton seviyesindedir.

BAKLIYAT PİYASASI

Bakliyat ürünlerini rekolte açısından değerlendirirken bir tespitle başlamakta fayda var. Ülkemiz K. Mercimek üretiminin %90'ı Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, yeşil mercimek üretiminin %63'ü Yozgat ve Konya illerinde, nohut üretiminin üçte biri de Yozgat, Kırşehir, Kırıkkale illerinde gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla Güneydoğu Anadolu bölgesindeki iklime bağlı rekolte kayıpları kırmızı mercimek üretimini de ciddi ölçüde düşürmüştür.

Kırmızı mercimek hasadı tamamlandı. Nohut ve yeşil mercimekte ise % 50 seviyesindedir.

Üreticiler TMO'ya K. Mercimek ve Y. Mercimek satmamaktadır. TMO bugüne kadar üreticilerden K.mercimek satın alamadı, Y.mercimek alımı ise 600 ton civarında. Nohudu ise yalnızca 20 bin ton kadar aldı.

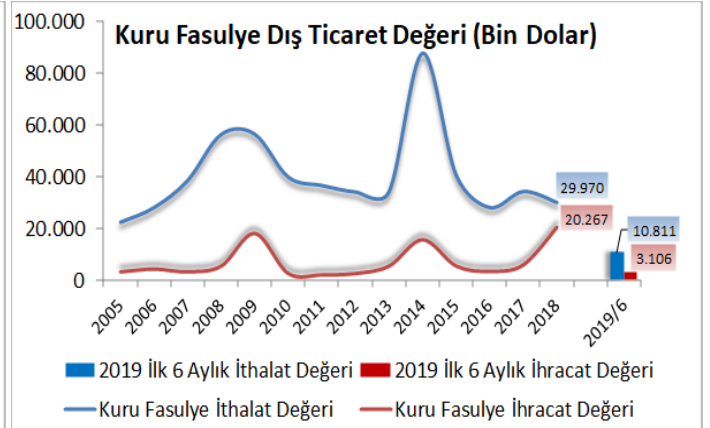
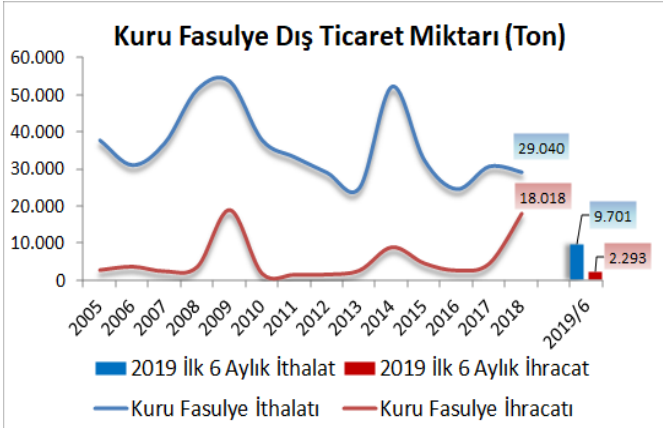
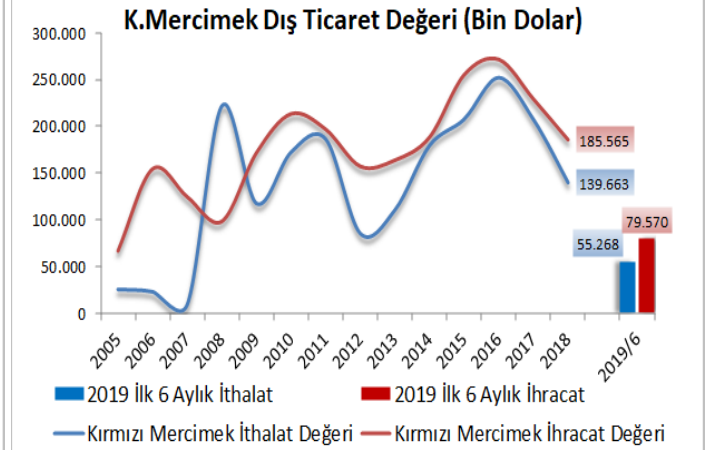
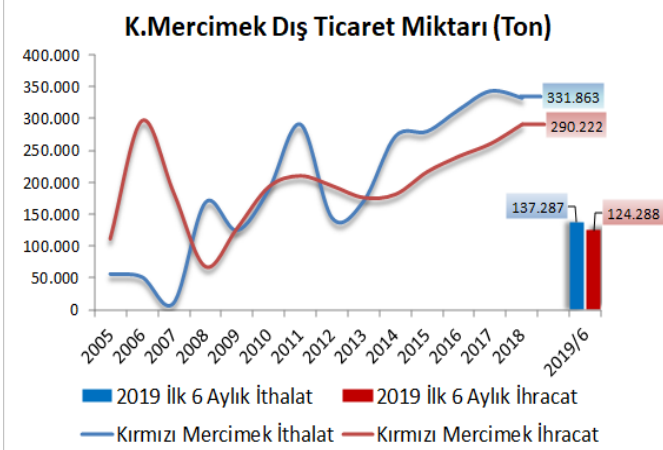
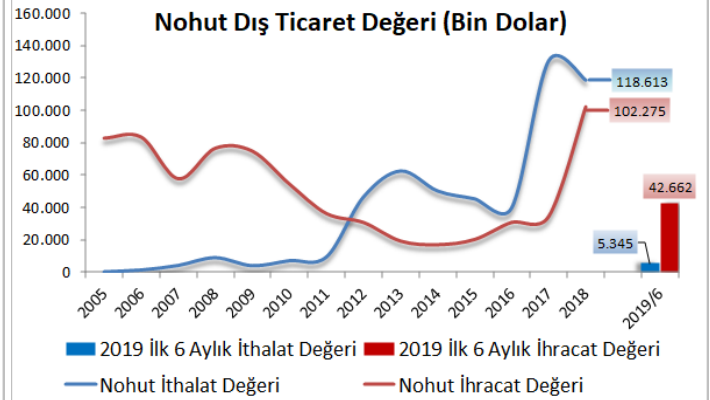
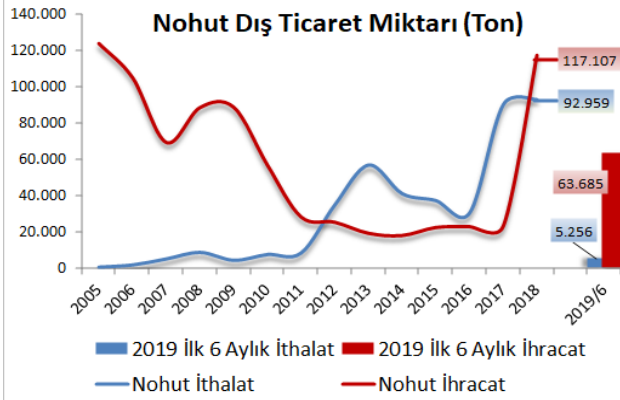
Üreticiler, piyasa fiyatlarının yüksek olması sebebiyle ürünlerini sanayici ve tüccara satmaktadır.

Nohut ve Y.mercimek hasadının devam ettiği İç Anadolu Bölgesi'nde ürünlerde ciddi kalite problemleri görülmektedir. Özellikle Kırıkkale-Yozgat arasında nohutlarda kararma, renk değişikliği ve hastalıktan etkilenme söz konusudur. Genel beklenti rekoltenin de ilk tahminlerden çok düşük gerçekleşeceği yönündedir.

Bakliyat Piyasası

BAKLIYAT DIŞ TİCARET ANALİZİ

Ülkemiz nohut üretimindeki artışa bağlı olarak geçen yıldan bu yana net ihracatçı olmuştur. Kırmızı mercimekte ise hem ihracatçı hem ithalatçı bir ülke konumundadır. Mercimek ticaretinde transit bir ülke olması nedeniyle ithal ettiği ürünü işleyip paketleyerek daha yüksek fiyatlarla ihraç etmekte ve miktar olarak değilse de değer olarak net ihracatçı gözükmektedir.

TARIM ÜRÜNLERİ PİYASA ANALİZ BÜLTENİ

7 Ağustos 2019

Sayı: 3

İK TARIMÜSSÜ

ULUSLARARASI DANIŞMANLIK

Et ve Süt Piyasası

Türkiye Hayvan Sayıları (milyon adet)

	2014	2015	2016	2017	2018
Büyükbaş	14,3	14,1	14,2	16,1	17,2
Küçükbaş	41,5	41,9	41,3	44,3	46,1
Kümes Hayvanları	298,0	316,3	333,5	348,1	359,2
Kovan Sayısı	7,1	7,7	7,9	8,0	8,1

Kaynak: TÜİK

Türkiye’de Hayvansal Üretim (bin ton)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019/5
Kırmızı et	1.008	1.149	1.173	1.126	1.119	211
Süt	18.631	18.655	18.489	20.700	22.121	4.843
Tavuk Eti	1.895	1.909	1.879	2.137	2.157	875
Yumurta	17.145	16.728	18.098	19.281	19.644	8.312
Bal	104	108	106	114	108	

Kaynak: TÜİK

Türkiye Et Piyasası Fiyatları

Ürün	İşlem Yeri	22-26 Temmuz 2019			Haftalık Değişim%	Yıllık Değişim %
		Miktar (kg)	TL/kg	€/kg		
Canlı Dana	Edirne Borsası	65.990	18	2,81	-	7,2
Dana Karkas	Ankara Borsası	7.397	30,47	4,72	0,8	9,6
	Ulusal K.Et Konseyi	-	30,38	4,75	0	6,1
Canlı Kuzu	Ot Kuzusu (Edirne)	12.342	21,45	3,35	12,2	22
	Süt Kuzusu (Edirne)	90	21,4	-	-	-
Kuzu Karkas	Ankara Borsası	6.186	42,86	6,69	9,2	16,7
	Ulusal K.Et Konseyi	-	39,9	6,22	6,6	0

Kaynak: ESK Haftalık Bülten

Perakende fiyatlar; İstanbul kıyma fiyatı 42,38 TL/kg (% 1,3), kuşbaşı fiyatı 50,62 TL/kg (% 5,2), Ankara kıyma fiyatı 38,62 TL/kg (-%7,0), kuşbaşı fiyatı 45,82 TL/kg (-%2,1)

Yurtdışında; ABD dana karkas 21,82 TL/kg (% 0), AB dana karkas 23,30 TL/kg (-%2,7) (Kaynak: ESK Bülten)

YEM FİYATLARI

Haziran ayı sonu itibariyle;

- Etlik piliç yemi 2.100 TL/ton (Geçen yıla göre +%20)
- Yumurta yemi 1.750 TL/ton (Geçen yıla göre +%10)
- Süt yemi 1.500 TL/ton (Geçen yıla göre +%15)
- Besi yemi 1.400 TL/ton (Geçen yıla göre +%20)

Yem hammaddesi olarak yemlik buğday fiyatları 1.200 TL/ton, soya 2.200 TL/ton, soya küspesi 2.150 TL/ton, sap-saman 520 TL/ton , yonca 935 TL/ton seviyelerindedir.

TARIM ÜRÜNLERİ PİYASA ANALİZ BÜLTENİ

7 Ağustos 2019

Sayı: 3

İK TARIMÜSSÜ

ULUSLARARASI DANIŞMANLIK

Türkiye Makro-Ekonomik Göstergeleri

GSYH

Kişi Başı Gayri Safi Yurtiçi Hasıla			
	Yıl Ortası Nüfus (Bin Kişi)	GSYİH (TL)	GSYİH (\$)
2014	77 182	26 489	12 112
2015	78 218	29 899	11 019
2016	79 278	32 904	10 883
2017	80 313	38 680	10 602
2018	81 407	45 463	9 632

Kaynak: TÜİK

TARIMSAL GSYH

CARİ FİYATLARLA TARIMSAL GSYH ve TARIMIN PAYI (2009=100)						
Yıllar	Tarım* (Bin TL)	Türkiye (Bin TL)	Tarımın Payı (%)	Döviz Kuru (TL)	Tarım* (Bin \$)	Türkiye (Bin \$)
2014	134.724.745	2.044.465.876	7	2,187	61.604.432	934.855.430
2015	161.447.917	2.338.647.494	7	2,713	59.499.609	861.879.256
2016	161.304.618	2.608.525.749	6	3,024	53.414.802	862.744.000
2017	189.000.175	3.106.536.751	6	3,648	52.209.326	851.490.804
2018	213.350.153	3.700.989.489	6	4,720	42.517.223	784.087.116
2019**	26.073.567	914.699.050	3	5,369	4.856.239	170.364.009

Kaynak Tarım Orman Bakanlığı (* Orman ve Balıkçılık dahil edilmiştir) ** 1.çeyrek

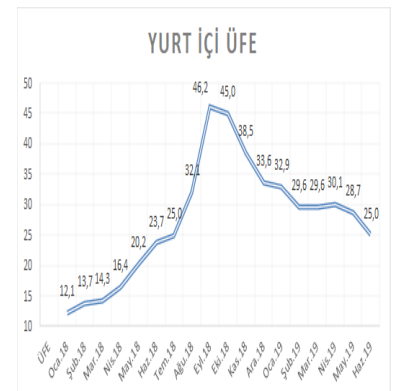
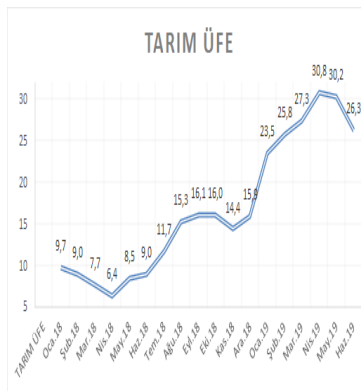
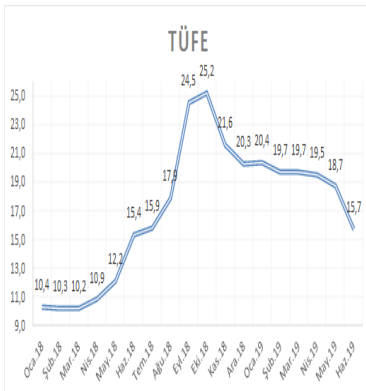
DIŞ TİCARET

Türkiye'nin Dış Ticareti (milyar \$)						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019/6
İhracat	158	144	143	157	168	84
Tarımsal İhracat	18	17	16	17	18	8
İthalat	242	207	199	234	223	99
Tarımsal İthalat	12	11	11	13	13	7
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	65%	69%	72%	67%	75%	85%

Kaynak: TÜİK

ENFLASYON

Türkiye Tarımsal Göstergeler

Dünya **tarımsal üretiminde**
7.sırada (% 3 pay)

1.780'den fazla tarımsal
ürünü **190 ülkeye ihraç** et-
mekte.

Fındık, kayısı, incir, kuru
üzüm gibi ürünlerin ihraca-
tında **1. sırada**

Dünya **un ihracatında** 3,3
milyon ton ile **1'inci**,
Makarna ihracatında 1,2
milyon ton ile **2'nci** sırada

Dünya Hububat Piyasalarının Genel Görünümü

BUĞDAY

Dünya Buğday Üretimi Artacak

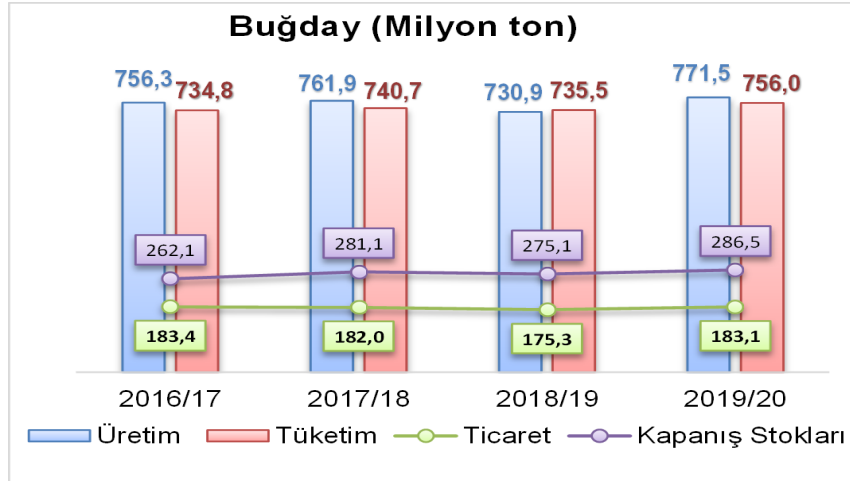
Dünya buğday üretimi %5 artışla 769 milyon ton seviyesinde tahmin edilmektedir. Çin ve ABD dışındaki tüm önemli üretici ülkelerde üretim artışı beklentisi hakimdir.

Avrupa Birliği'nde aşırı sıcaklar üretim rakamlarında endişeyi beraberinde getirmiştir. USDA, AB buğday üretimi 2,5 milyon ton düşüşle 151 milyon ton seviyesinde tahmin etmiştir. İhracatçılar, aşırı sıcakların Tuna Nehri su seviyesini azaltması nedeniyle tedirginlerdir. Öte yandan kuraklığın, verim artışı sayesinde Fransa'yı etkilemediği, yumuşak buğday üretiminin %15 artışla tarihindeki ikinci en büyük üretim seviyesi olan 39 milyon ton tahmin edildiği ifade edilmektedir.

ABD'de ise yağış nedeniyle hasat gecikmiş, ürün protein oranlarının çok düşük olduğu bildirilmiştir. Yine de verimin iyi olduğu ancak ekilişlerdeki daralmasına bağlı olarak üretimin düşmesi beklenmektedir.

Rusya'da kuraklık bazı üretim bölgelerinde ürün kayıplarına neden olmuştur. Üretim tahmini 79 milyon civarı telaffuz edilirken 76 milyon tonlara kadar inen öngörüler bulunmaktadır. Ancak bugüne kadar hasat edilen ürünlerin protein oranının oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir. Bazı bölgelerde aşırı yağışın ürün hasadını aksattığı, bazı bölgelerde de filizlenme sorununa yol açtığı belirtilmektedir.

Bu sezon yem sektörünün mısır yerine daha fazla yemlik buğday tercih edebileceği beklentisi ile dünya tüketim rakamlarının % 2 oranında artışla 756 milyon ton olması öngörülmektedir.

ARPA

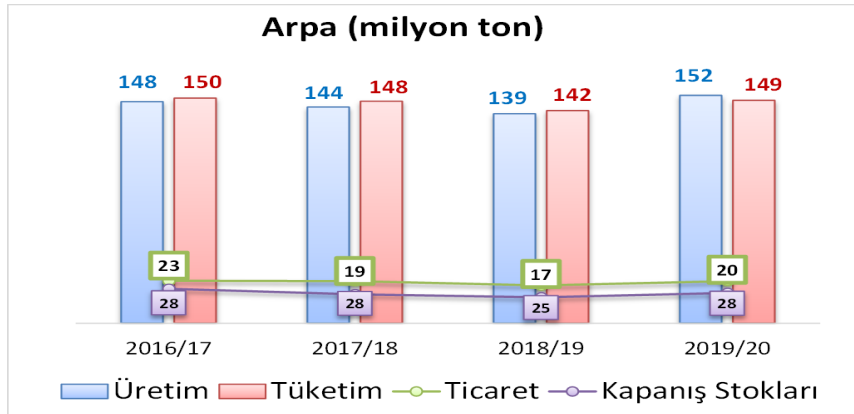

Arpa üretimi son 6 yılda ilk kez artıyor

Dünya arpa üretiminin yeni sezonda %7 artışla son 10 yılın en yüksek rakamı olan 150 milyon tona yükselmesi öngörülmektedir.

Rusya ve Ukrayna'da sırasıyla %9 ve %11 artış beklendiği bildirilmiştir. Geçtiğimiz sezon kuraklık yüzünden yüksek miktarda ürün kaybı yaşayan Avustralya'da da üretimin %11 artması beklenmektedir.

Üretim beklentilerindeki artış rağmen Rusya ve Ukrayna'da görülen yağışlar her iki ülkede de hasadı yavaşlatmış ancak özellikle Rusya'da kaliteye yönelik tedirginliklere neden olmuştur.

Dünya Hububat Piyasalarının Genel Görünümü

MISIR

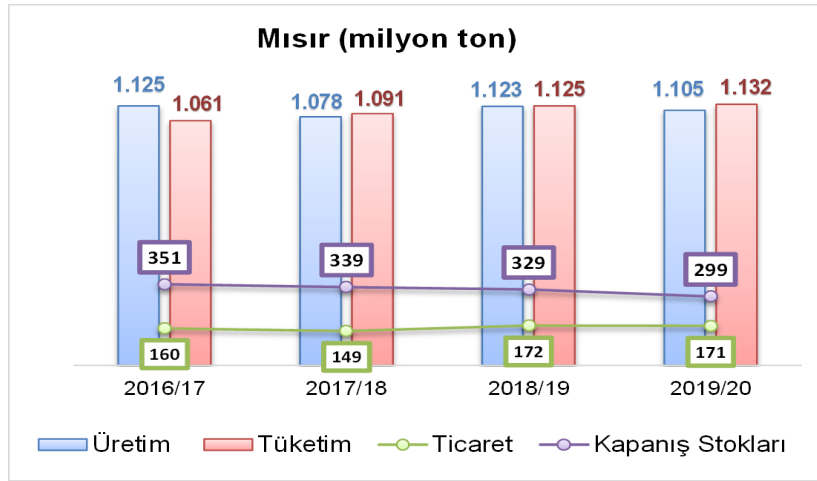

Dünya mısır üretiminde özellikle ABD ve Ukrayna üretiminin azalacağı beklentisi ile bir düşüş öngörülmektedir. ABD’de yağışlı hava nedeniyle ekilişlerin gecikmesi, ürün rekoltesini olumsuz etkilemiş ve üretimde 30-35 milyon tonluk bir azalış beklenmesine neden olmuştur.

Ukrayna mısır üretiminde 3-3,5 milyon ton azalma olması muhtemeldir. Ancak Ukrayna’daki düşüşe karşılık Rusya üretiminin 2-2,5 milyon ton artması beklenmektedir.

Hem üretimdeki düşüşler hem de Çin’in destekleme politikalarındaki değişimle birlikte stoklarındaki mısırı satmaya başlaması, dünya kapanış stoklarının da düşük öngörülmesine neden olmaktadır.

Dünya
Mısır
Üretimi
Azalıyor

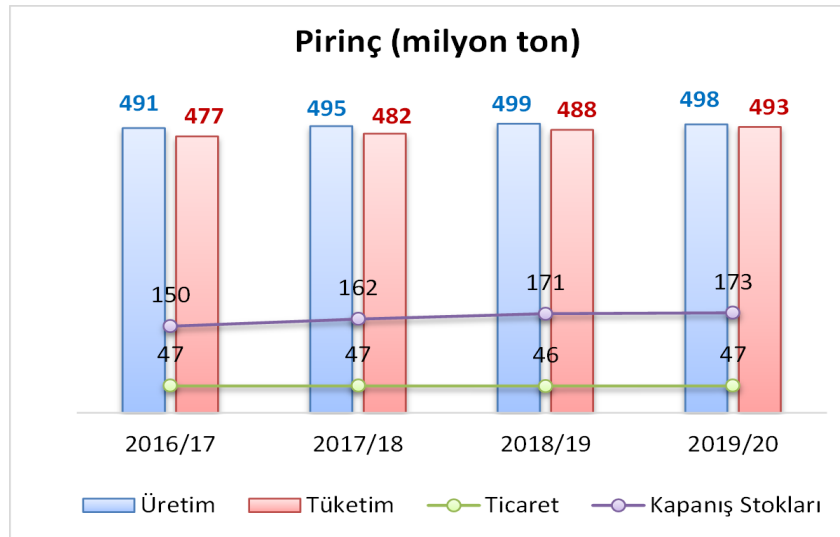

PIRİNÇ

Dünya pirinç üretimi ABD Tarım Bakanlığı verilerine göre 498 milyon ton seviyesindedir. Üretimin özellikle Asya ülkelerinde ekim alanlarının artması nedeniyle yükselmesi beklenirken, ABD’de aşırı yağışlar nedeniyle ekilişlerin tamamlanamadığı bölgeler olduğu bilinmektedir.

Asya ve Afrika’nın artan nüfusu her geçen yıl pirinç tüketiminin artmasına neden olmaktadır.

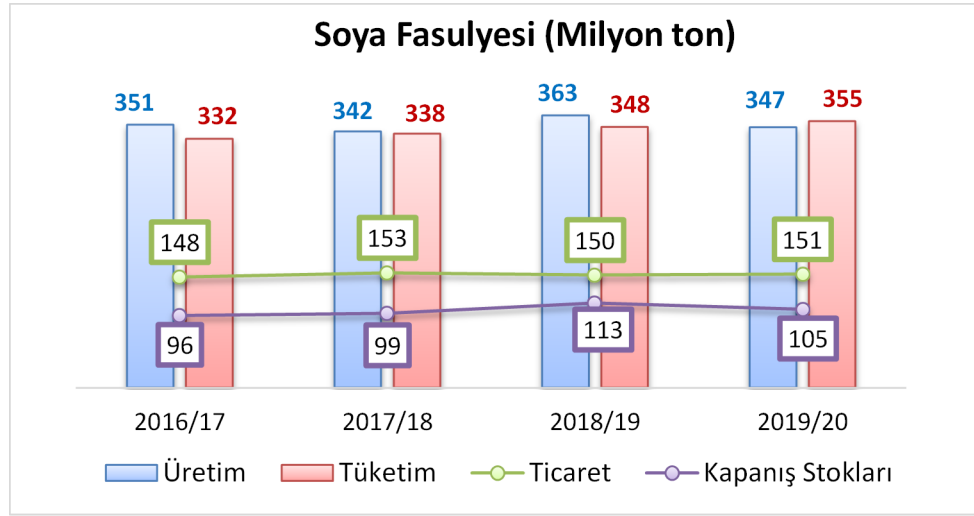

Dünya Yağlı Tohum Piyasalarının Genel Görünümü

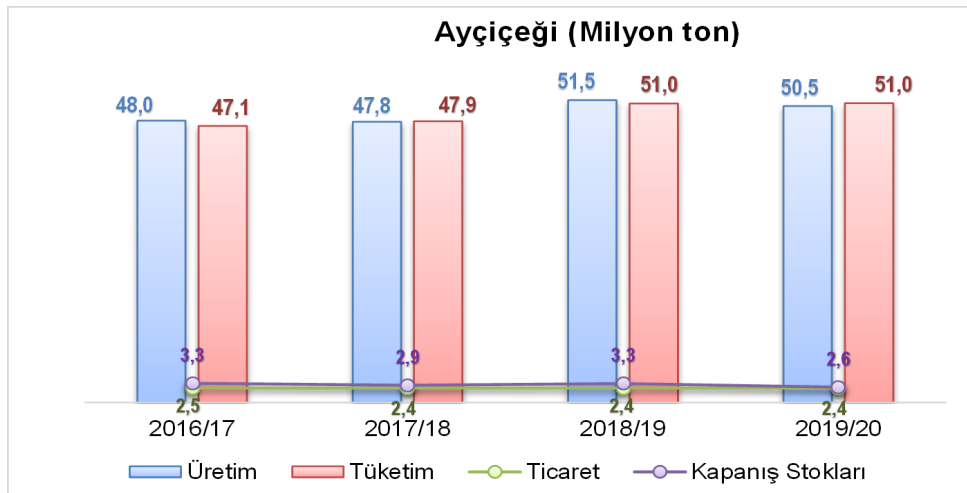
2019/20 sezonu dünya soya üretiminin yaklaşık %4 oranında düşmesi beklenmektedir. ABD’de aşırı yağışlar nedeniyle ekilişlerde sorun yaşanmış ve üretim 17 milyon ton düşük öngörülmüştür.

ABD soya ekilişleri küresel talep ekseninde şekillenmekte olup ABD-Çin arasındaki ticari anlaşmazlıklardan olumsuz etkilenmektedir. Bu yıl önemli tedarikçilerden Arjantin’de de üretimde azalış beklenmektedir. Soya üretiminin artacağı ülkeler ise Rusya, Brezilya ve Paraguay’dır.

SOYA FASULYESİ

AYÇİÇEĞİ

KÜSPELER

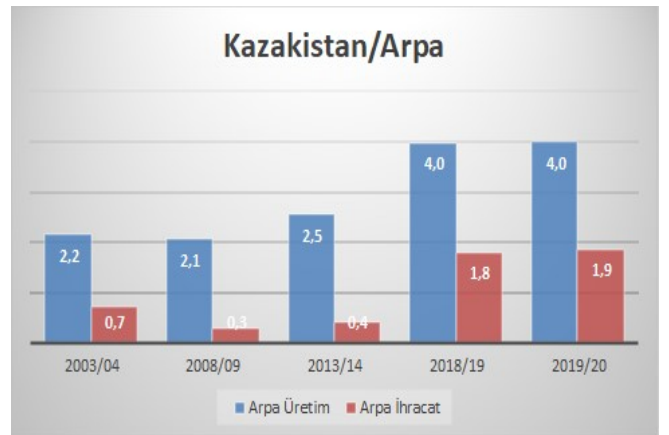
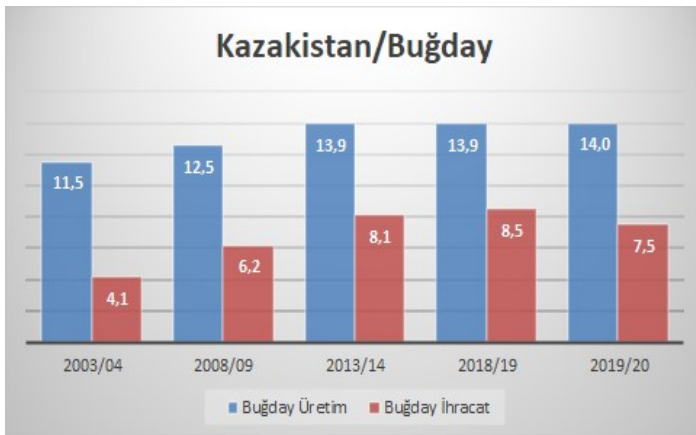
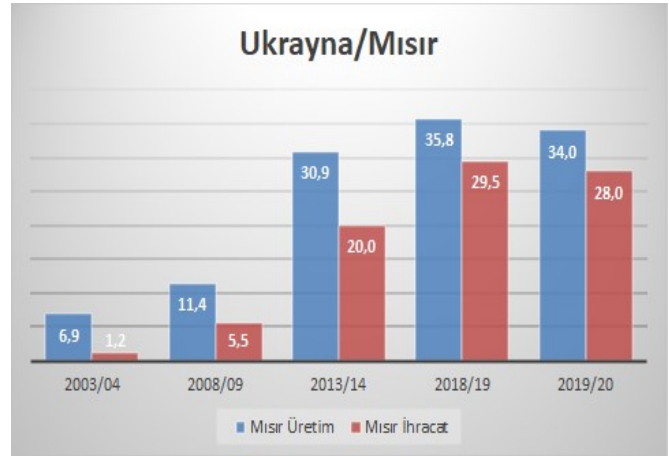
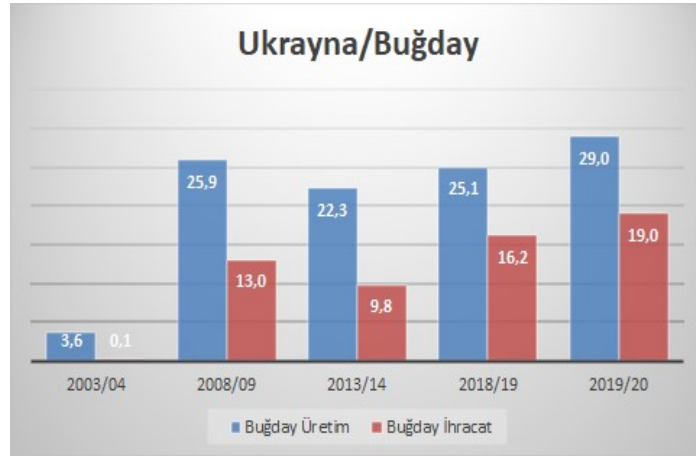
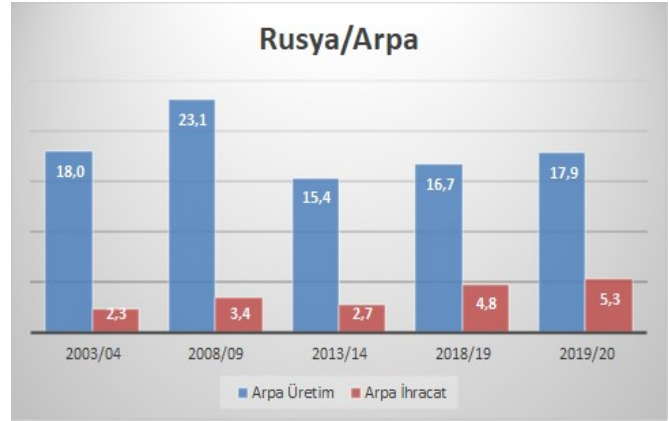
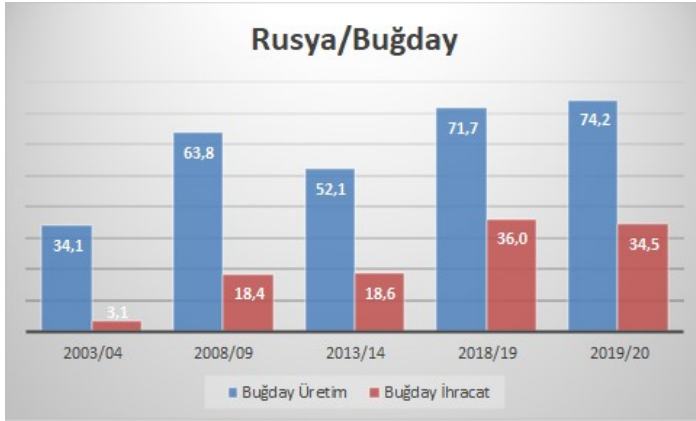

USDA verilerine göre, dünya soya küspesi üretiminin 2019/20 sezonunda 236 milyon tondan 242 milyon tona, tüketimin de 233 milyon tondan 239 milyon tona çıkması beklenmektedir. Arjantin, Brezilya ve ABD’nin ilk üç ihracatçı olduğu küspe ihracatının ise yaklaşık 2 milyon ton artışla yeni sezonda 69 milyon ton olması öngörülmektedir. Kapanış stokları ise 12 milyon ton seviyesindedir.

Dünya ayçiçeği küspe üretim ve tüketiminin yeni sezonda 21 milyon ton ile aynı seviyede kalması beklenmekte olup dünya ticaret rakamı geçen sezonla benzer şekilde 8 milyon ton olarak tahmin edilmektedir. Kapanış stokları da 1 milyon ton olarak değerlendirilmektedir.

Karadeniz Ülkeleri Piyasalarının Genel Görünümü

Rusya'nın 120 milyon ton olan toplam hububat üretiminin önümüzdeki 15 yılda %20'ye yakın artması beklenmektedir.

Kazakistan'da lojistik dezavantajlar dolayısıyla halen aktif kullanılmayan geniş bir tarım alanı bulunmaktadır. Rusya-Ukrayna ve Kazakistan'ın tarımsal üretimde gübre kullanımındaki artış beklentisi, ilave tarım topraklarının üretime kazandırılması gibi faktörler, bölgenin üretim ve ihracat potansiyelini arttıracaktır. Bölgedeki gelişmeler, ülkemiz için de tehdit ve fırsatları birlikte barındırmaktadır.

Bölgedeki un ihracatı artışı, hammadde ihracatından mamul ihracatına yönelik ayrıntılı analiz gerektirmektedir.